

Handläggare
Matilda Klintemård
Telefon: 08508060216208

Till
Bromma stadsdelsnämnd

Remiss Betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Kontorsutlåtande

Förslag till beslut

Bromma stadsdelsförvaltning överlämnar kontorsutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

I rapporten framkommer genom kartläggning av 41 olika ersättningsystem att felaktiga utbetalningar uppskattas till ca 18 miljarder kronor årligen. Framförallt var det sex ersättningsystem som uppskattades stå för hälften av de felaktiga utbetalningarna.

Förslaget innebär inga stora struktur- eller systemförändringar. Utan syftar till att skapa strukturer för att få till en helhetssyn då utbetalningar hanteras inom flera olika myndigheter som också ligger under olika departement. Därför lyfter man i rapporten att det behövs en övergripande samordning, en samlad och återkommande redovisning av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och en långsiktig strategisk inriktning för arbetet och ett övergripande mål. Styrningen och uppföljningen behöver samordnas och tydliggörs genom att inrätta ett råd för korrekta utbetalningar. Delegationen lyfter de potential som finns i att utnyttja digitalisering och AI (artificiell intelligens) som verktyg för att minska andelen felaktiga utbetalningar

Bromma stadsdelsförvaltning bedömer att de ändringar som föreslås i rapporten känns relevanta och behövliga. Det bedöms viktigt för att skapa förtroende för välfärdssamhället och bidra till en positiv utveckling av statsfinanserna.

Bakgrund/Ärendet

I juni år 2016 beslutade regeringen att skapa en delegation med uppdrag att motverka överutnyttjande och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. Under åren har regeringen tillsatt flera utredningar på området för att säkerställa att utbetalningar från

välfärdssystemen är korrekta, men trots de åtgärder som genomförts kvarstår problemet med överutnyttjande och felaktiga utbetalningar. Därför fick delegationen år 2016 i uppdrag att göra en sammanvägd kartläggning.

I kartläggningen framkom att medborgarnas generella uppfattning är att fusk är något omoraliskt och som har negativ påverkan på välfärden. Äldre ser betydligt allvarigare på fusk än yngre gör och personer som står utanför arbetsmarknaden har en mer tillåtande attityd mot bidragsfusk än yrkesverksamma och pensionärer. Det allvarligaste fusket anses vara att arbeta svart samtidigt som man får sjuk- eller arbetslöshetsersättning och det minst allvarliga ses att vara hemma för vård av barn med ett barn som inte är allvarligt sjuk.

Delegationen gjorde en kartläggning av felaktiga utbetalningar genom en omfattningsstudie av 41 olika ersättningsssystem där resultatet visade att felaktiga utbetalningar uppskattades till ca 5,5 procent, eller ca 18 miljarder kronor årligen. Med en osäkerhetsmarginal på ca 11-27 miljarder (3,5-8 procent). Sex ersättningsssystem (sjukersättning, sjukpenning, assistansersättning, tillfällig föräldrapenning, lönebidrag och nystartsjobb) uppskattas svara för hälften av de uppskattade felaktiga utbetalningarna vilket visar att det är ett fåtal ersättningsssystem som står för en relativt stor del av de felaktiga utbetalningarna. Felaktiga utbetalningar som är orsakade av kolliderande ersättningar eller bristande samordning uppgår till 91–129 miljoner kronor för 2018. Föräldrapenning är med i hälften av de kolliderande utbetalningarna.

Assistansersättning är ett ersättningsssystem med flera väsentliga risker för felaktiga utbetalningar. Även ersättningar som lämnas till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, såsom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning ligger högt i andel felaktiga utbetalningar. Felaktiga utbetalningar inom arbetsmarknadspolitiska program uppskattas andelsmässigt till ungefär 3–5,3 procent eller motsvarande 459–811 miljoner kronor i 2018 års utgifter. Även ersättning för höga sjuklönekostnader genom Försäkringskassan som lämnas till mindre arbetsgivare för deras sjuklönekostnader nämns också som en av de med högre andel felaktiga utbetalningar. Här uppskattades felaktiga utbetalningar till 4,6–13,6 procent, vilket år 2018 motsvarade 44–130 miljoner kronor.

Felaktiga uppgifter i ansökningar eller att inte anmäla ändrade förhållanden i sina ansökningar är orsaken till drygt tre fjärdedelar

av de felaktiga utbetalningar som görs. Därför är det av största vikt att säkerställa hur man kan skapa system för att ha korrekta uppgifter för att fatta beslut. Om detta åtgärdas skulle det vara en stor del i att lösa felaktiga utbetalningar och säkerställa korrekta.

Under delegationens arbete framkom det att en svårighet med att motverka felaktiga utbetalningar är att få till en helhetssyn, då utbetalningar hanteras av flera olika myndigheter som också ligger under olika departement. Det befintliga ersättningssystemens regelverk och konstruktion påverkar således myndigheternas förutsättningar att säkerställa korrekta utbetalningar. En slutsats är därför att flera av de centrala riskerna är svåra att motverka utan att i grunden ändra på systemets konstruktion. Styrningen utgår från enskilda utgiftsområden och enskilda myndigheters verksamhet. Därför menar man i rapporten att det behövs en övergripande samordning av uppgifter för att kunna motverka felaktiga utbetalningar. Det är av vikt att styrningen och uppföljningen samordnas och tydliggörs genom att inrätta ett råd för korrekta utbetalningar. Risker för felaktiga utbetalningar ökar när fler än en myndighet eller organisation är ansvarig för att utreda, bedöma, betala ut och följa upp ärenden som löper över tid. Ofta sker felaktiga utbetalningar när information om ärenden inte når respektive part, exempelvis om en instans fått in uppgifter som föranleder att en annan myndighet ska stoppa eller minska en utbetalning.

I rapporten framhåller man att alla myndigheter arbetar med att motverka felaktiga utbetalningar men att det faller på att det saknas övergripande samordning. Eftersom arbetet regleras i flera skilda lagar och förordningar och det inte finns någon enskild lag eller förordning som täcker arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar behöver system för samverkan och informationsdelning skapas. Det behöver skapas en samlad och återkommande redovisning av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och dess omfattning. Delegationen menar också att det saknas en långsiktig strategisk inriktning för arbetet och ett övergripande mål. Det övergripande ansvaret inom Regeringskansliet är dessutom otydligt.

Bromma stadsdelsförvaltning
Stadsdelsdirektör

Gustavslundsvägen 151G
Box 150 17
167 15 Bromma
Växel 08-508 06 000
Fax 08-508 06 011
bromma@stockholm.se
stockholm.se

Delegationen lyfter de potential som finns i att utnyttja digitalisering och AI (artificiell intelligens) som verktyg för att minska andelen felaktiga utbetalningar. I utredningen framkom att den potential som finns inom dessa verktyg inte utnyttjas i den mån det skulle vara möjligt och att de nuvarande effekterna på utbetalningarna av dagens digitalisering snarare kan vara negativa.

Den dominerande uppfattningen på de tillfrågade myndigheterna är att ökad digitalisering skulle leda till en högre grad av korrekta utbetalningar. I dagsläget saknar dock myndigheterna systematisk kunskap om hur digitala tjänster och lösningar ska utformas för att säkerställa korrekta utbetalningar. Det råder bland annat rättslig osäkerhet gällande förutsättningarna för arbetet med riskbaserade kontroller baserade på dataanalys.

En stor vinst i att ha träffsäkrare system och minskat läckage är att det skapar förtroende för välfärdssamhället i stort och för välfärdssystemen. I den kartläggning som genomförts framkom att förtroendet för välfärdsmyndigheterna är lågt, undantaget Skatteverket. Minskade felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen stärker tilliten till välfärdssystemen och välfärdsmyndigheterna och ökar bidragsmoralen i samhället. Därför bedöms det av stor vikt att arbeta aktivt med att säkra att felaktiga utbetalningar inte görs.

Det förslag som läggs fram i rapporten innebär inga stora struktur- eller systemförändringar. Det bedöms att en stor del av feLEN går att komma till rätt med utan några större organisatoriska eller rättsliga förändringar. I rapporten presenteras nedanstående förslag som ska bidra till att skapa förutsättningar för att minska de felaktiga utbetalningarna på kort och lång sikt, som också skulle bidra till förstärkning av statsfinanserna.

- Samlad styrning och tydligare ansvar
- Ny organisation för en helhetssyn på felaktiga utbetalningar och överutnyttjande
- En modell för återkommande omfattningsstudier
- Bättre utnyttjande av potentialen i digitalisering och AI (artificiell intelligens)
- Förhindra felaktiga utbetalningar och överutnyttjande
- Upptäcka och hantera felaktiga utbetalningar

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Socialtjänst och fritid.

Synpunkter och förslag

Det är viktigt att samhällets resurser används effektivt och kommer dem som har störst behov av dem till gagn, därför ser förvaltningen att det är av största vikt att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet. I SOU 2019:54 föreslås att styrningen och uppföljningen av felaktiga utbetalningar och överutnyttjande ska samordnas i ett råd. Att samordna detta arbete under en specifik

funktion ser förvaltningen som en bra lösning som skapar en samsyn och i längden kommer att underlätta för alla berörda aktörer och också säkerställa en likställighet.

De ändringar som föreslås känns relevanta och behövliga och förvaltningen ser positivt på förslaget och dess genomförande. Det är viktigt att det arbetas långsiktigt med uppföljnings- och utvecklingsfokus.

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör

Riitta Kettula
tf Avdelningschef

Bilagor

1. Remiss: Betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2020-03-09
Lisa Kinnari, tf Avdelningschef	2020-03-09